

Elvire DIAZ
Professeure en Etudes hispaniques
UFR Lettres et Langues
Université de Poitiers
Bât A3
1 rue Raymond Cantel
TSA 11102
86073 Poitiers Cedex 9
Tel 05 49 45 3202/4279

Directrice du MIMMOC (UR 15072)
M.S.H.S. de Poitiers - Bâtiment A5
5, rue Théodore LEFEBVRE
86073 POITIERS Cedex 9
Tél : 05 49 45 46 51

Directrice de la thèse de Raigul Baktiyarova

Licia BAGINI
Maîtresse de Conférences en Langue et
Civilisation italiennes
UFR Lettres et Langues
Université de Poitiers
Bât A3 - 1 rue Raymond Cantel
TSA 11102 - 86073 Poitiers Cedex 9
Tel 05 49 45 3202/4279
Membre du Laboratoire MIMMOC

Responsable des coopérations universitaires
entre l'université de Poitiers et les universités
du Kazakhstan
Responsable des échanges entre les
Universités d'Asie centrale et la Faculté des
Lettres et Langues
Co-directrice de la thèse de Raigul
Baktiyarova

Poitiers, le 28/06/2022

Avis sur la thèse de Mme Raigul BAKTIYAROVA

Je soussignée Elvire DIAZ, Professeure d'Espagnol et co-directrice, avec Mme Licia BAGINI, MCF d'Etudes italiennes, de la thèse de Mme Raigul BAKTIYAROVA, inscrite à l'Ecole Doctorale Humanités de l'Université de Poitiers depuis 2018, atteste que la doctorante a mené un travail régulier et efficace et qu'elle a été présente à Poitiers à plusieurs reprises et par des échanges en visioconférence.

Comme convenu dans le contrat de cotutelle de thèse, elle a validé les heures de formation pour l'Ecole Doctorale de l'Université de Poitiers et pour l'Ecole Doctorale de son

Université Abai. Madame Raigul BAKTIYAROVA a publié 7 articles dans des revues scientifiques kazakhstanaïses, dans des Actes de colloques et dans les *Cahiers du MIMMOC* et elle a présenté deux communications, sur son sujet de thèse notamment.

La doctorante a rédigé sa thèse en cotutelle entre l'université de Poitiers et l'université Kazakhe nationale Abai, dans le cadre du programme « Abai-Verne » du ministère de l'éducation et de la science de la République de Kazakhstan et de l'ambassade de France au Kazakhstan, sur le sujet « Le concept de "femme d'affaires" dans le discours médiatique moderne ».

Elle nous a remis un mémoire de 92 pages, présentant le contenu de sa thèse, sa riche bibliographie et corpus (230 articles) et une annexe avec la liste de ses propres articles. L'ensemble est sérieux.

Sa thèse est une étude comparative d'articles sur les femmes en général et le concept de « femmes d'affaires » en particulier, publiés dans des revues françaises et kazakhes, d'un point de vue linguistique, sociolinguistique et socioculturel. Le travail est original car ce sujet est inédit en langue kazakhe et parce ce qu'il n'y a pas d'étude comparée entre ces deux langues et deux sociétés. Elle a également élaboré un questionnaire et un sondage en français, russe et kazakhe pour vérifier si l'image de la femme est la même auprès de lectrices et lecteurs français, kazakhs et russes.

La thèse comprend trois parties :

Chapitre 1. Principes scientifiques et théoriques de l'étude du concept dans le discours médiatique

Chapitre 2. Caractère contenu-structurel du concept de femme d'affaires dans les textes médiatiques kazakhs et français.

Chapitre 3. Aspects sociolinguistiques du concept de la femme d'affaires » et analyse des réponses obtenues dans le sondage.

Le travail distingue le concept et la notion, et définit que la notion fait partie du concept. L'étude montre que la classification par genre de l'espace médiatique, fondée sur la théorie de

la communication, permet d'envisager d'une manière nouvelle les spécificités des médias qui façonnent la culture de cette société.

Ce travail de recherche étudie le concept et l'image de femme d'affaires, dans l'univers conceptuel et dans la linguistique kazakhe et française. Le travail porte sur l'objectivation linguistique de ce concept, dans les images linguistiques kazakhes et françaises, à partir de matériaux issus des médias, et détermine les unités structurelles et de contenu du concept « femme d'affaires », les principaux stéréotypes cognitifs structurant ce concept dans les esprits linguistiques français et kazakh, et déterminant les principales opinions typiques sur la femme d'affaires dans cette linguoculture.

L'étude est d'ordre théorique et pragmatique, à partir de travaux consacrés à l'étude de la linguoconceptologie, de la linguistique cognitive, de la sociolinguistique et de la théorie de l'analyse du cadre. Le concept de "femme d'affaires" est une structure mentale complexe, constituée d'une variété d'informations cognitives basées sur certaines attitudes et opinions dans la conscience de masse, ainsi que sur le processus de stéréotypage concernant le rôle des femmes dans les affaires.

Le modèle cognitif du concept « femme d'affaires » est organisé comme un cadre dépendant, de plusieurs données telles que l'environnement de travail, la spécialité professionnelle, caractéristiques morales et psychologiques et capacités d'affaires, vie personnelle, apparence, et monde financier.

La "femme d'affaires" dans le discours médiatique kazakh et français se caractérise par les capacités inhérentes à une femme d'affaires en cours de traitement cognitif, mais lié à des idées habituelles, l'image d'une femme d'affaires est conforme aux traditions culturelles et historiques. Le processus de formation de l'image de la femme d'affaires dans le discours médiatique est une structure signifiante décrite par des moyens linguistiques dans le cadre de la centralisation des concepts de « femme » et de « homme ».

Elle observe la différence des stéréotypes de genre dans le lexique mental kazakh, définis différemment de ceux des hommes, le retard de la part des femmes dans les affaires, le gouvernement et d'autres organes de gouvernance, la formation de l'inégalité entre les femmes et hommes basée sur la mentalité nationale historique.

Elle montre que l'intervention des femmes dans les grandes entreprises au Kazakhstan est peu répandue, car l'esprit d'entreprise des femmes se heurte à des obstacles qui dépendent de facteurs socio-économiques et de stéréotypes patriarcaux.

Néanmoins, dans le monde des affaires, les femmes jouent aujourd'hui le rôle des hommes, et on trouve souvent des représentantes qui réussissent à égalité avec les hommes, tant en politique qu'en affaires. Ce phénomène répond à la demande de l'époque et à un processus d'émancipation, sachant que le nombre des femmes d'affaires est en progression constante depuis 30 ans.

Cependant, l'opinion publique (société linguistique et culturelle kazakhe) a des affirmations encore répandues : *célibataire, sans enfant, sans charme, elle n'a que la carrière, l'entreprise, malheureuse, en colère contre le monde, incapable de construire une vie personnelle, vie faite d'échecs et de défauts*, etc. On entend souvent dire qu'il n'y a pas d'autre moyen que de faire des affaires ou une carrière.

L'analyse des textes dans le discours médiatique kazakh lui permet d'identifier les principales valeurs des femmes entrepreneurs : la famille, les enfants, l'attention portée à soi, le temps. Il semble que la mentalité traditionnelle de la femme d'affaires kazakhe est en parfaite harmonie avec l'activité entrepreneuriale, car elle ne porte pas atteinte au contenu spirituel de l'ethnoculture et avoir une famille est considéré comme le signe d'une image positive d'une femme d'affaires. L'univers de la femme kazakhe moderne se reflète dans la langue à travers les rôles sociaux de mère, d'épouse fidèle, de petite amie, de mariée. La femme d'affaires kazakhe accorde l'attention nécessaire à sa famille, elle essaie toujours d'être intelligente, calme et respectueuse des aînés, de sa famille et de son mari.

Ainsi, dans la conscience de la langue kazakhe, une femme d'affaires est, avant tout, *une mère douce, une épouse fidèle, une personne* qui accompagne la famille et les affaires. Le caractère généralisateur des représentations du concept de femme d'affaires, dans la culture kazakhe est basé sur la mentalité ethnique. La relation de la femme avec la famille et le foyer trouve un prolongement dans les activités entrepreneuriales, car les rôles et la place des femmes et des hommes ne sont pas tellement violés.

Le concept de la femme d'affaires la décrit comme un sujet actif de la culture en termes de culture sociale, un individu capable de combiner les valeurs inhérentes aux hommes et aux femmes : la communicabilité, la sociabilité, la tendance à prendre une direction différente

dans la prise de décision sur des questions complexes d'ordre économique, politique ou autre, la volonté d'intervenir dans un nouveau domaine d'activité, un exécutant organisé et attentif, la capacité à prendre des décisions efficaces dans des situations difficiles. La femme d'affaires dans les textes médiatiques a sa propre entreprise (dans les deux cultures), soit créée par elle (une caractéristique dans la culture linguistique kazakhe) ou est l'héritière d'une entreprise familiale (une caractéristique dans la culture linguistique française).

Le modèle de femme d'affaires moderne qui ressort correspond à une femme instruite et qualifiée, âgée de 30 à 60 ans, qui a réussi sa carrière, occupe une position élevée dans les affaires, possède des qualités professionnelles très développées, a une grande capacité de travail, est assidue, un haut degré d'activité.

Les principaux résultats et conclusions théoriques de la thèse peuvent être utilisés dans les cours de théorie des langues, de linguistique cognitive, de communication interculturelle, de lexicologie des langues française et kazakhe. Les matériaux de l'étude peuvent être utilisés dans les travaux de recherche menés dans le cadre de la formation du personnel scientifique pour les études de master et de doctorat.

Nous attestons que Mme Raigul BAKTIYAROVA a réalisé sa thèse en 4 années fructueuses, son travail est intéressant, riche et complexe, la candidate a fait preuve de qualités d'analyse et de synthèse, de sorte que nous sommes très favorables à la soutenance de sa thèse.

Fait à Poitiers, le 28 juin 2022

Licia Bagini et Elvire Diaz

UNIVERSITÉ DE POITIERS
UFR
LETTRES et
LANGUES

Элвир Диаз
Испантану ғылымдарының профессоры
UFR Әдебиет және тілдер факультеті
Пуатье университеті
Ғимарат А3
Раймонд Кантель көшесі, 1
TSA 11102
86073 Пуатье Седекс 9
Телефон 05 49 45 3202/4279

MIMMOC директоры (UR 15072)
M.S.H.S. Пуатье ғимараты А5
5, Теодор Лефевр көшесі
86073 Пуатье Седекс 9
Тел : 05 49 45 46 51

Райгуль Бактиярованың
ғылыми жетекшісі

Личия Баджини
Итальян тілі және өркениеті оқытушысы
UFR Әдебиет және тілдер факультеті
Пуатье университеті
Ғимарат А3
Раймонд Кантель көшесі, 1
TSA 11102
86073 Пуатье Седекс 9
Телефон 05 49 45 3202/4279

MIMMOC лабораториясы мүшесі
Пуатье университеті мен Қазақстан
университеттері арасындағы академиялық
ынтымақтастыққа жауапты
Орталық Азия университеттері мен Әдебиет
және тілдер факультеті арасындағы
академиялық ұтқырлыққа жауапты
Райгуль Бактиярованың бірлескен
ғылыми жетекшісі

Пуатье, 28.06.2022.

Райгуль Бактиярованың диссертациялық жұмысына

пікір

Мен, төменде қол қойған Эльвир Диаз, испан тілінің оқытушысы және бірлескен жетекшісі, итальян тілінің оқытушысы Личия Баджини ханыммен бірге 2018 жылдан бастап Пуатье университетінің Гуманитарлық ғылымдар бағытындағы докторантураға қабылданған Райгуль Бактиярованың ғылыми-зерттеу жұмысы бойынша тұрақты және тиімді жұмыс жүргізгенін, Пуатьеде бірнеше рет болып, видеоконференция арқылы да пікір алмасқанын растаймын.

Ол диссертацияны қорғау келісім-шартына сәйкес Пуатье университеті мен Абай университеті докторантураларының оқу жүктемесін толықтай орындады. Райгуль

Бактиярова ханым қазақстандық ғылыми журналдарда, конференция материалдары жинақтарында және MIMMOC хабаршысында, жалпы 7 мақала жариялады, сондай-ақ диссертация тақырыбы бойынша екі рет баяндама жасады.

Докторант Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі мен Қазақстандағы Франция елшілігінің «Абай-Верн» бағдарламасы аясында Пуатье университеті мен Абай атындағы Қазақ Ұлттық педагогикалық университеті арасында бірлескен келісім-шарты негізінде ғылыми дәреже алу үшін «Қазіргі медиадискурстағы «іскер әйел» концептісі» тақырыбында диссертация жазды.

Ол бізге диссертациялық жұмысының мазмұнын, оның библиографиясы мен зерттеу материалдарын (230 мақала), сондай-ақ өз мақалаларының тізімінен тұратын 92 беттік диссертацияны тапсырды. Жалпы ғылыми-зерттеу жұмысы жақсы жазылған.

Оның диссертациясы жалпы әйелдер туралы мақалаларды, атап айтқанда, француз және қазақ медиамәтіндерінде лингвистикалық, әлеуметтік-лингвистикалық және әлеуметтік-мәдени тұрғыдан «іскер әйел» концептісін салғастырмалы зерттеу болып табылады. Ғылыми-зерттеу жұмысы өзекті, өйткені бұл тақырып қазақ тілінде зерттелмеген және екі тіл мен екі қоғамды салыстырған зерттеулер жоқ. Ол сондай-ақ, әйел бейнесінің аталған қоғамдарда өзара сәйкестігін анықтау үшін француз, орыс және қазақ тілдерінде сауалнама жүргізді.

Диссертация үш бөлімнен тұрады:

1 тарау. Медиадискурстағы концептіні зерттеудің ғылыми-теориялық ұстанымдары.

2 тарау. Медиамәтіндердегі «іскер әйел» концептісінің мазмұндық-құрылымдық сипаты.

3 тарау. «Іскер әйел» концептінің әлеуметтік лингвистикалық аспектісі.

Жұмыста концепт пен ұғымның аражігі ажыратылды, ұғым концептінің бөлігі болып табылады. Зерттеу көрсеткендей, коммуникация теориясына негізделген медиакеністіктің жанрлық жіктелуі осы қоғамның мәдениетін қалыптастыратын медиа ерекшеліктеріне жаңа көзқараспен қарауға мүмкіндік береді.

Зерттеу жұмысы концептуалды әлемдегі, сондай-ақ қазақ және француз лингвистикасындағы «іскер әйел» концептісі мен бейнесін зерттейді.

Жұмыс бұқаралық ақпарат құралдарынан алынған материалдарды негізге ала отырып, қазақ және француз тілдік бейнелеріндегі «іскер әйел» концептісінің лингвистикалық объективтілігіне, құрылымдық және мазмұндық бірлігіне арналған. Ол француз және қазақ тілдік санасында когнитивтік стереотиптерді және лингвомәдениеттегі іскер әйел туралы негізгі типтік көзқарастарды анықтайды.

Зерттеу лингвоконцептологияны, когнитивтік лингвистиканы, социолингвистиканы және фреймдік талдау теориясын зерттеуге арналған еңбектер негізінде теориялық және прагматикалық сипатқа ие. «Іскер әйел» концептісі бұқаралық санадағы белгілі бір көзқарастар мен пікірлерден, сондай-ақ әйелдердің бизнестегі рөліне қатысты стереотиптерді қалыптастыру процесіне негізделген әртүрлі танымдық ақпараттан тұратын күрделі психикалық құрылым.

«Іскер әйел» концептісінің фреймдік танымдық моделі кәсіби ортасы, мамандығы, моральдық-психологиялық сипаттамасы, іскерлік қабілеттері, жеке өмірі, сыртқы келбеті мен қаржылық жағдайы сияқты бірнеше деректерге негізделген тәуелді құрылым ретінде көрсетілген.

«Іскер әйел» қазақ және француз медиадискурсында когнитивті өңдеу процесінде өзіне тән таныс ұғымдармен сипатталып, оның бейнесі мәдени және тарихи дәстүрлерге сәйкес келеді. Медиадискурста іскер әйелдің бейнесін қалыптастыру процесі «әйел» және «ер» ұғымдарын орталықтандыру аясында тілдік құралдармен сипатталған құрылым болып табылады.

Ол қазақ менталитетіндегі гендерлік стереотиптердің айырмашылығын, бизнестегі, Үкіметтегі және басқа да басқару органдарындағы әйелдердің артта қалуын, тарихи ұлттық менталитет негізінде әйелдер мен ерлер арасындағы теңсіздіктің қалыптасуын бақылады.

Ол Қазақстанда әйелдердің ірі бизнеске қатысуы соншалықты кең таралмағанымен, олардың кәсіпкерлігі әлеуметтік-экономикалық факторлар мен патриархалдық стереотиптерге байланысты кедергілерге тап болатынын көрсетті.

Біз бүгінде іскерлік әлемінде де, саясатта да ерлердің рөлін атқарып, олармен бірдей жетістікке жеткен әйелдерді жиі кездестіреміз. Бұл құбылыс соңғы 30 жылда кәсіпкер әйелдердің саны тұрақты өсіп келе жатқанын көрсетеді.

Алайда іскер әйел жайлы қоғамда (қазақ лингвомәдени қоғамында) ол *бойдақ, баласыз, көріксіз, оның мансабы, бизнесі гана бар, бақытсыз, әлемге ашулы, жеке өмірін құруға қабілетсіз* сынды пікірлер де бар. Біз бизнес немесе мансаптан басқа жол жоқ дегенді де жиі естиміз.

Қазақ медиадискурсындағы мәтіндерді талдау кәсіпкер әйелдердің отбасы, балалары, өзіне көңіл бөлуі, уақыты және де т.б. негізгі құндылықтарын анықтауға мүмкіндік береді. Қазақ іскер әйелінің ұлттық менталитеті кәсіпкерлік қызметпен толық үйлесім тапқан сияқты, өйткені ол этномәдениеттің рухани мазмұнына әсер етпейді, ал отбасының болуы оның жағымды имиджінің белгісі болып саналады. Қазіргі қазақ әйелінің ғаламы ана, адал жар, құрбы, қалыңдық сияқты әлеуметтік рөлдері арқылы тілде көрініс табады. Қазақ іскер әйелі өз отбасына қажетті көңіл бөледі, ол әрқашан ақылды, сабырлы болуға тырысады және үлкендерге, өзінің отбасы мен күйеуіне құрметпен қарайды.

Осылайша, қазақ тілінің санасында іскер әйел-ең алдымен, *нәзік ана, адал жар, отбасы мен бизнеспен бірге жүретін адам*. Қазақ мәдениетінде іскер әйелдің жалпы сипаты этностық менталитетке негізделген. Әйелдің отбасы мен үй шаруашылығы кәсіпкерлік қызметінде жалғасын табады.

Іскер әйел концептісі, оны әлеуметтік мәдениет тұрғысынан қоғамның белсенді субъектісі, ер мен әйелге тән құндылықтарды біріктіруге қабілетті жеке тұлға ретінде сипаттайды. Атап айтқанда, оған коммуникативтілік, көпшілдік, экономикалық, саяси немесе басқа да күрделі мәселелерді шешуге бейімділік, қызметтің жаңа саласына араласуға дайындық, біліктілік, қиын жағдайларда тиімді шешімдер қабылдай алатын қабілеттер тән.

Медиамәтіндеріндегі іскер әйелдің өзінің жеке бизнесі бар (екі мәдениетте де), немесе ол өзі жасаған (қазақ тілі мәдениетінің ерекшелігі) немесе отбасылық бизнестің мұрагері (француз тілі мәдениетінің ерекшелігі) болып сипатталады.

Қазіргі заманғы іскер әйелдің ерекше моделі мансапта, бизнесте жетістікке жеткен, жоғары кәсіби қасиеттерге ие, еңбекқор, қабілетті, өте белсенді, 30 жастан 60 жас аралығындағы білімді де, білікті әйелге сәйкес келеді.

Диссертацияның негізгі нәтижелері мен теориялық тұжырымдары француз және казак тілдерінің тіл теориясы, когнитивтік лингвистика, мәдениетаралық коммуникация, лексикология курстарында қолданылуы мүмкін. Зерттеу материалдары магистратура мен докторантура үшін ғылыми кадрлар даярлауда жүргізілетін зерттеу жұмысында пайдаланылуға болады.

Біз, Райгуль Бактиярова ханымның 4 жыл ішінде ғылыми-зерттеу жұмысын сәтті жүргізгенін, оның жұмысы қызықты да, терең және күрделі екенін, қорғаушы талдау және қорытындылау қасиеттерін көрсеткенін растаймыз, сондықтан біз оның диссертациясын қорғауды қолдаймыз.

Пуатье, 28 маусым 2022 ж.

Элвир Диаз

Личия Баджина

Текст-перевод документа с французского языка на казахский язык
выполнен переводчиком гр. Узаковой Альмирой Автандиловной

Подпись:

Узакова Альмира Автандиловна

Республика Казахстан, город Алматы,
Двадцать шестое сентября две тысячи двадцать второго года.

Я, Абузова Салидат Темирхановна, нотариус города Алматы, действующая
на основании государственной лицензии № 0000508, выданной
Министерством Юстиции Республики Казахстан от 18 августа 1999 года,
свидетельствую подлинность подписи, известного мне переводчика
Узаковой Альмиры Автандиловны, сделанной в моем присутствии.
Личность ее установлена, дееспособность, полномочия ее проверены

Зарегистрировано в реестре №

1-1177

Взыскано согласно п.2 ст.30 и ст.30-1 Закона РК «О нотариате»

Нотариус

Абузова Салидат